

Borta bra men hemma bäst

Suomessa on hyviä palvelutaloja ja hoivakoteja. Ulkoiset puitteet ovat huomattavasti parantuneet viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tarjolla olevan hoidon sisältö ei kaikissa paikoissa kuitenkaan ole optimaalinen. Sekä hyviin että vähemmän hyvin hoitopaikkoihin pyrkijöitä on enemmän kuin niihin mahtuu. Näin ainakin julkisella puolella.

Kun sairailta ihmisiltä kysyy, miten he haluavat sairautensa hoidon järjestettävän, yli yhdeksän kymmenestä toivoo kotihoitoa. Myös muistisairailla ihmisillä on tätä mieltä. Miksi sitten laitoksiin on jonoa?

Pääsyyt on kolme. Kuten tiedämme, erityisesti yksin asuvat muistipotilaat ovat vaaraksi itselleen. Toinen tärkeä syy on omaisten ja myös potilaiden kokemus turvattomuus. Kolmas syy on nykyisen kotihoidon ja ei-kuntouttavien LAH-hoitojen kykenemättömyys tukea oikealla tavalla potilaita ja omaishoitajia.

Kokemusteni mukaan palvelutaloon muuttaminen onnistuu parhaiten, jos sinne siirtyy mahdollisimman varhain. Alzheimer-potilaankin tila pitäisi olla sellainen, että hänellä on vielä jäljellä oppimiskykyä. Hän oppii talon tavat ja pystyy osallistumaan erilaisiin aktiviteetteihin. Hänen pitää kotiutua hoitopaikkaan, jossa hänestä toivon mukaan huolehditaan loppuun saakka. Sama asia pätee myös muuttoihin. Omaisten tai palveluiden lähelle muuttaminen pitäisi tapahtua heti, kun ensimmäiset varoitusmerkit tulevat.

Jos muistisairas ihminen siirtyy hoitopaikkaan vasta sitten, kun on pakko, seuraa siirtymistä lähes aina toimintakyvyn romahdus. Kotona monet asiat ovat sujuneet vanhalla rutiinilla, vaikka uudet asiat eivät olekaan mieleen painuneet. Hoitopaikassa kaikessa joudutaan auttamaan, ja ihminen laitostuu hyvin nopeasti. Elämän mielekkäisyys häviää.

Kotihoidon tila on todettu huonoksi vaaleja edeltävässä vanhuskeskustelussa. Itse asiassa on kovin helppo sanoa useitakin syitä nykytilanteeseen. Hoitajien vähyyttä johtaa liian lyhyisiin ja harvoihin käynteihin. Kannatan turvateknologian tuomista ko-

teihin, mutta pelkkä sähköisen yhteyden päässä oleva hoitaja ei muistipotilaiden hoitoa ratkaise. Kotihoidossa on tapahtunut edistystä, esimerkiksi geriatriaan perehtyneiden lääkärin ottaminen hoidon eturintamaan on edistysaskel. Jokaiselle kotihoidon asiakkaalle laaditaan räätälöity palvelusuunnitelma. Usein siinä otetaan huomioon tärkeimmät ongelmat. Valitettavasti se ei kuitenkaan toimi, jos palveluvalikko on kuin entisestä Neuvostoliiton kaupasta: kaikkea voi kysyä, mutta hyllyllä on vain kaalia, mustaa limppua ja Tyynen meren sairasäilykkeitä.

Sitten tärkeä kysymys. Miksi kotihoidon asiakkailla ei ole omaa, vakituista hoitajaa käymässä hänen luonaan? Tai käytännössä 2–3 hoitajaa, jotka muistisairas ihminenkin oppii tuntemaan. Olen kertonut tämän onnistuneen kotihoidon perusedellytyksen sadoissa koulutuksissa 1980-luvun alusta lähtien. Miksi Helsingissä ja monessa muussa suuressa kaupungissa tämän järjestäminen ei onnistu? Vai olenko väärässä? Ehkä vaihtuvat hoitajat tuovatkin muistisairaalle ihmiselle tervetullutta vaihtelua. Monet omat potilaani ovat kieltäytyneet kotihoidon avusta, koska on pelottavaa, kun vieras ihminen tulee omilla avaimillaan kotiin ennalta-arvaamattomaan aikaan. Jos dementoidun, minäkin heitän oudot ihmiset kodistani ulos.

Kaikki tuntemani kotihoidon työntekijät haluavat tehdä työnsä hyvin ja inhimillisesti. Heille pitää antaa siihen mahdollisuus. Kotihoidon tukemisessa tarvitaan todellista vastuunottoa. Ei lyhyitä suoritteita monilta eri toimijoilta. Eräs huonojalkainen potilaani kertoi, että kotihoidon työntekijä kävi tarkistamassa, että hän on ottanut iltalääkkeet ja päässyt sänkyyn. Potilaan toivomukseen roskapussin pudottamisesta pihan roska-astiaan tuli napakka vastaus: "Ei kuulu toimenkuvaan". Sinnepotilaan keittokomeroon roskat jäivät haisemaan.

Kun pyritään auttamaan muistisairaita ihmisiä, kannattaa muistaa tämä erään omaishoitajan minulle kertoma viisaus: Vanhaa puuta ei pidä istuttaa uuteen paikkaan. ■